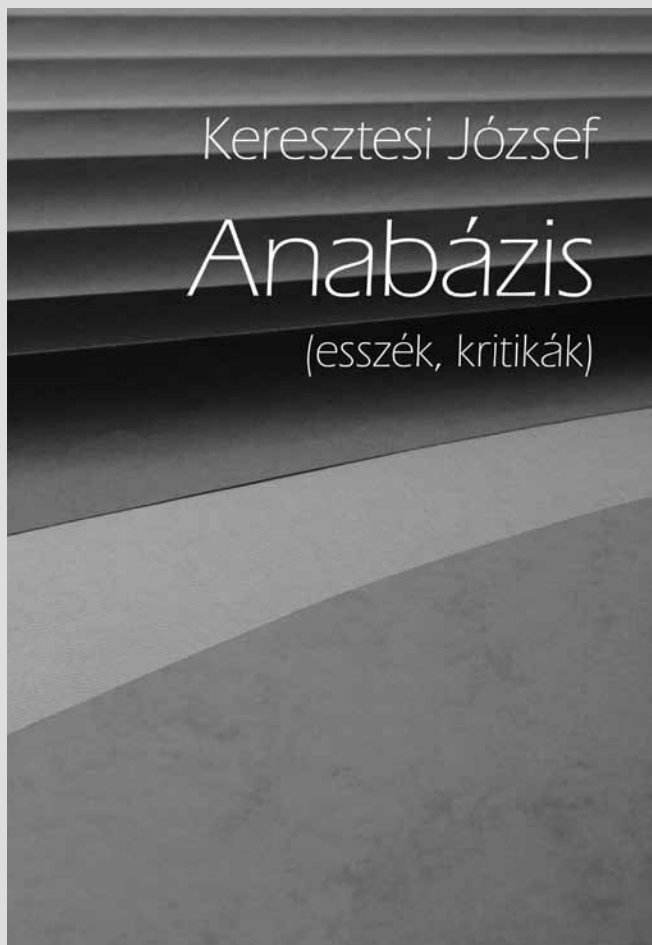

Egy fülszövegből nem lehet kiszólni, egy fülszövegben nem lehet beszólni. Mit lehet egy fülszövegben? Fülelni. Keresztesi József hangjára érdemes.

Maga írja, hogy kritikusi alapattitűdje az „előzékenység”. Ez első lépésben azt jelenti, hogy érdeklődő olvasóként viszonyul a kortárs magyar irodalom műveire. Átadja magát a szöveg kalandjának, rezdüléseinek, titkainak, csomósodásainak. Beépül és vár, lesz, ami lesz. Nem kockázat nélküli vállalkozás ez. Keresztesi ugyanis maga mögött hagyja a kritikus megszokott vértetéjét: nincsenek erős elvárásai, módszertani tolvajkulcsai, nem megy biztosra, nem tudja már jó előre. Minden egyes műnél próbára teszi a saját érzékenységét. Olvasóként az adott szöveghez simulva keresi meg szerepét, teszi fel kérdéseit, és ezzel a finom helyezkedéssel formálja meg kritikusi szólását. A művet beszélteti ekképpen, csak egy kicsit másképp. Régiesnek hat ez a megfogalmazás, pedig a kritika hol agresszívebben, hol előzékenyebben, mindig ezt teszi. Átveszi a műtől a szót, és akár vele, akár nélküle, akár helyette, a sajátjaként mondja vissza. Keresztesi kritikáiban mindebből hiányzik minden harciasság, önösség, fitogtatás, rutinszerűség, szakzsargon. Egy nyugodt és figyelmes hang, még ha kérdések szabdalják is. És van egy szokatlan kritikusi erénye: kíváncsi a művekre és érezhető örömet leli bennük. Szereti az irodalmi szöveg testet öltött gazdagságát, sűrű szövetét, érzéki erejét. Kritikusi hangja arra van hangolva, hogy mindezt megéreztesse és megszerettesse velünk is.

Beck András

fülszöveg

E kötet nyitóírásában a regény változó és állandó tulajdonságairól esik szó. Voltaképpen Sándor Iván *állandóan* ezzel, a regényforma lehetőségeivel foglalkozik, de mindig *változatosan*. Én például két alapváltozatot ismerek tőle: az egyik maga a regénybeszéd (a régmúltat tárgyazó történetmondástól a huszadik századi történelem emlékezés-poétikai fikcionálásáig), a másik pedig a regényre vonatkozó esszébeszéd (vagy éppen regényírásnapló).

Ezúttal a második alapváltozat további változataival ismerkedhet meg az olvasó: az is, aki valamilyen – tulajdonképpen teljességgel érthetetlen – baleset következtében még nem olvasta Sándor Iván regényeit, ám ezek után már nyilvánvalóan olvasni fogja azokat; és az is, aki e regények következetesen és élvezetesen közegtudatos világa felől kíván betekinteni a szerző esszéisztikus műfajképzelésébe – mint mondjuk Hamvas Béla *Karneváljának* olvasója az ő *Regényelméleti fragmentumába*. És ha már Hamvas: Sándor Iván hatalmas olvasmány- és műveltséganyagot, továbbá – ha lehet – még hatalmasabb értelmezőkedvet mutató esszéfutamainak távlatos árukapcsolásai közül most csupán egyetlen egyre hívnám fel a figyelmet, tudniillik arra a pontos meglátásra, hogy a társadalomtudós Bibó István ugyanazzal az évszázados fáziseltolódással találja szemben magát, amivel Hamvas, noha alkati és műfaji különbségeik okán mindketten különbözőképpen válaszolnak arra. De a szűkebb téma – a *Don Quijotétól* az *Emlékiratok könyvéig* húzódó regényív – mellett szó esik még itt Cézanne *Mardi Gras*áról, Händel *G-dúr Chaconne*-járól, Tarkovszkij *Áldozathozataláról*... A Sándor Iván-féle regénytükörben megmutatkozó kultúránk egészéről.

A regény megértésének kísérlete: a modern vagy posztmodern kultúra jobban értésének ígérete.

▣ *Bazsányi Sándor*

fülszöveg

